

**Kaitseministri määruse „Kaitseministri 20. jaanuari 2022. a määruse nr 2
„Sõjaajaloolise pärandi ning sõjahaudade kaitse valdkonna toetamise tingimused ja
kord“ muutmine“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Eelnõuga muudetakse kaitseministri 20. jaanuari 2022. aasta määrust nr 2 „Sõjaajaloolise pärandi ning sõjahaudade kaitse valdkonna toetamise tingimused ja kord“ (edaspidi *määrus nr 2*).

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Kavandatavate muudatuste põhieesmärk on lihtsustada sõjaajaloolise pärandi ning sõjahaudade kaitse valdkonnas toetuste taotluste esitamist ja menetlemist. Selleks muudetakse määrust nr 2, et Eesti Sõjamuuseum – kindral Laidoneri muuseum (edaspidi *muuseum*) saaks sõjaajaloolise pärandi ning sõjahaudade kaitse valdkonna konkursse korraldada Kultuuriministeeriumi välja töötatud Toetuste Menetlemise Infosüsteemis (edaspidi *e-keskkond*). Edaspidi saab toetuse taotlusi esitada ja menetleda e-keskkonnas, kuhu koondatakse kogu menetlusinfo, mis lihtsustab oluliselt konkursside korraldamist.

Alates 20. jaanuarist 2022 kehtivas määruses nr 2 on dokumentide edastamise viis reguleerimata. Seega võivad taotleja ja menetleja dokumente vahetada endale sobival viisil, sealhulgas näiteks tavaposti või e-posti teel või tuua käsikirjalise taotluse füüsiliselt muuseumisse. See on aga tömahukas ja soodustab eksimusi, näiteks ei pruugi e-kirjad inimlikel või tehnilistel põhjustel õigeks ajaks kohale jõuda. Eelnõuga kavandatav muudatus võimaldab viia taotluste esitamise, menetlemise ja hilisema aruandluse üle ühte e-keskkonda. Nimetatud e-keskkond koondab konkursi korras toetuste esitamiseks ja menetlemiseks vajalikke etappe alates taotleja toetuse taotluse sisestamisest kuni aruande kinnitamiseni. Muudatus on seega vajalik, et vähendada menetlejate töökoormust ja vältida menetlejate vahetuse tõttu võimalikke tekkivaid vigu. Kõik toetuste taotlemise dokumendid (sealhulgas taotlusega seotud kirjavahetus, otsused ja muu) on olemas e-keskkonnas ning see lihtsustab hiljem ka aruannete kontrolli. E-keskkond võimaldab lisada järgmiseks aastaks automaatse kontrolli, et veenduda, et kõik vajalikud varasemad aruanded on korrektselt esitatud.

Ühtlasi jõustusid 29. detsembril 2025 riigieelarve seaduse (RES) muudatused mille §-ga 53² sätestati tegevustoetuse andmise õigus ainult ministeeriumitele ja põhiseaduslikele institutsioonidele. Seega on kavandatava muudatusega määrusest nr 2 välja võetud tegevustoetuse andmise alused, kuivõrd kehtiva riigieelarve seaduse regulatsiooni kohaselt muuseumil sellist õiguslikku alust enam ei ole.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Kaitseministeeriumi õigusosakonna ametnikud (oigusloome@kaitseministeerium.ee) koostöös Eesti Sõjamuuseum – kindral Laidoneri muuseumiga. Eelnõu on keeleliselt toimetatud Luisa Keelelahendustes (Nele Nikopensius, nele@luisa.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 35 punktist.

Punktiga 1 muudetakse määruse nr 2 § 1 lõiget 1 ning sätestatakse määruse reguleerimis- ja kohaldamisala. Kehtiva regulatsiooni kohaselt saab muuseum anda vabaühendustele tegevus- ja projektitoetust, kuid 29. detsembril 2025 jõustunud RES-i muudatustest tulenevalt puudub muuseumil õiguslik alus tegevustoetuse andmiseks. Seega võetakse määrusest nr 2 tegevustoetuse andmist puudutav välja.

Punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 2 § 2 lg 1 mille kohaselt on muuseumil õigus anda vabaühendustele tegevustoetust. Vastav õiguslik alus puudub 29. detsembril 2025. aastal jõustunud RES-ist. Vt punkti 1 selgitust.

Punktiga 3 muudetakse määruse nr 2 § 2 lõiget 2. Vastava muudatusega määratletakse määruses nr 2, et toetus on rahastamisliik, millega muuseum toetab sõjaajaloolise pärandi ja sõjahaudade kaitsesse panustava vabaühenduse tegevust ja arengut. Sellega soovib muuseum arendada ja tagada oma põhimäärusest tulenevate ülesannete täideviimist ning sõjaajaloolise pärandi ja sõjahaudade kaitse järjepidevat edendamist ja säilitamist.

Punktiga 4 muudetakse määruse nr 2 § 4 lõiget 1. Vastav muudatus on tingitud 29. detsembril 2025. aastal jõustunud RES-i muudatustest, mille kohaselt ei saa muuseum anda sõjahaudade hooldamiseks ega korrashoiuks tegevustoetust. Seega eemaldatakse eelnimetatud tegevuste toetamine määrusest nr 2.

Punktiga 5 asendatakse § 5 lõikes 2 arv „200 000“ arvuga „300 000“. Vastav muudatus on tingitud Euroopa Komisjoni määruse (EL) 2023/2831 muudatusest, mille kohaselt tõusis vähese tähtsuse abi ülemmäär 200 000 eurolt 300 000 eurole. Muudatus hakkas kehtima 1. jaanuaril 2024.

Punktiga 6 täiendatakse § 6 uue lõikega 4. Vastav täiendus on vajalik, kuivõrd määruse § 6 lg 1 loetelu ei ole ammendav. Seetõttu on vajalik lisada lõige 2, mis loob lõikele 1 õigusliku selguse ning sätestab, et toetuse andja võib taotlejatele kehtestada lisanõudeid, millele nad peavad vastama. Lisanõuded sätestatakse konkursitingimustes ja need kehtivad üheselt kõikidele taotluse esitajatele.

Punktiga 7 asendatakse § 7 pealkirjas, määruse 4. peatüki pealkirjas, § 15 lõike 1 punktis 2 ning lõigetes 2 ja 3, § 18 lõike 2 sissejuhatavas lauseosas, § 23 lõikes 2, § 26 lõikes 1 ning § 34 punktis 2 sõna „projektitoetuse“ sõnaga „toetuse“. Vastav muudatus on vajalik, kuivõrd määruses nr 2 ei käsitleta enam tegevustoetuse andmist ning toetuse andmise kujul on tegemist projektitoetusega. Vt punktide 1 ja 4 selgitusi.

Punktiga 8 täiendatakse § 7 lõiget 3. Kavandatavate muudatuste kohaselt menetletakse taotlusi edaspidi e-keskkonnas. Kõik taotlusvooru dokumendid (sealhulgas taotlusega seotud kirjavahetus, otsused, volitused ja muu) on olemas e-keskkonnas.

Punktiga 9 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 2 § 8. Vt punkti 1 selgitust.

Punktiga 10 jäetakse § 10 lõike 2 punktist 3 välja sõnad „ja aadress“. Toetuste menetlemine viiakse üle veebipõhisesse e-keskkonda, seega ei ole enam vajalik taotlus vooru avamise teates märkida toetuse andja aadressi.

Punktiga 11 täiendatakse § 10 lõiget 2 uute punktidega 4 ja 5.

Määruse nr 2 § 10 lõike 2 punktiga 4 sätestatakse muuseumile kohustus sätestada taotlusvoorus konkursitingimused. Vajadus on tingitud asjaolust, et konkursi korraldamisel e-keskkonnas ei sõlmita enam toetuse saajaga lepingut. Kõik konkursi tingimused (sh poolte õigused ning kohustused) on esitatud konkursitingimustes ja toetuse taotlust esitades on toetuse saaja nendega nõus. Punktiga 7 sätestatakse muuseumile kohustus viidata rahastamise teates veebiaadressile, kus taotluste esitamine toimub (e-keskkond).

Punktiga 12 muudetakse § 10 lõike 3 sõnastust. Vastav muudatus on vajalik, kuivõrd konkursi korraldamisel e-keskkonnas ei sõlmita enam toetuse saajaga lepingut. Kõik konkursi tingimused on esitatud konkursitingimustes ja toetuse taotlust esitades on toetuse saaja nendega nõus. Vt punkti 11 selgitust.

Punktiga 13 täiendatakse § 10 uue lõikega 4. Vastava täiendusega määratakse taotluse esitamise tähtaeg, mis on vähemalt 30 kalendripäeva. Tähtaja möödumisel taotlusvooru e-keskkond sulgub ja taotlusi enam esitada ei saa.

Punktiga 14 muudetakse § 12 lõigete 1 ja 2 sõnastust. Muudatusega sätestatakse, et taotluse esitamisel tuleb järgida tähtaega. Taotlusvoor on avatud kindla tähtaja jooksul, mis ei tohi olla lühem kui 30 kalendripäeva, kuid peale tähtaja möödumist e-keskkond sulgub ning taotlusi enam esitada ei saa. Taotluse esitamise kinnitust taotlejale ei edastata enam e-posti teel, vaid e-keskkonnas. Samuti on oluline märkida, et toetuse taotluse saab esitada vaid vabaihenduse seaduslik esindaja või selleks volitatud isik. Volituse saab seaduslik esindaja anda e-keskkonnas.

Punktiga 15 täiendatakse § 12 uute lõigetega 4 ja 5. Kõik taotlusvooru dokumendid (sealhulgas taotlusega seotud volitused) on e-keskkonnas. Toetuse taotlemine toimub toetuse taotlemise e-keskkonnas. Kui taotluse esitamisel esineb e-keskkonnas tehniline viga, mille tõttu ei saa taotlust tähtajaks esitada, loetakse taotlus siiski tähtpäevaks esitatuks, kui see saadetakse toetuse andjale vea kõrvaldamisele järgneval tööpäeval. Tehniline viga selle sätte tähenduses on viga, mille tehniline tugi on konkreetses e-keskkonnas tuvastanud. Kui e-keskkonnas esineb tehniline viga või tõrge pikema aja jooksul ja see takistab taotlejatel toetuse taotluste esitamist, võib muuseum taotlusvooru tingimustes anda taotlejatele võimaluse erandkorras esitada taotlus e-kirja teel.

Punktiga 16 tunnistatakse kehtetuks § 16 lõike 2 teine lause, kuivõrd tähtaja möödumisel taotlusi enam esitada ei saa. Vt punkti 13 selgitust.

Punktiga 17 asendatakse § 16 lõikes 3, § 17 lõigetes 3 ja 4, § 19 lõikes 6, § 20 lõikes 4, § 23 lõikes 5, § 26 lõikes 1 ning § 27 lõikes 2 tekstiosa „e-posti teel“ tekstiosaga „e-keskkonnas“. Vastavad asendused tehakse, kuivõrd toetuse andja ja toetuse saaja suhtlus ning teavitamine ei toimu enam e-posti vahendusel, vaid e-keskkonnas. E-keskkonnas tehtud teavituse kohta saabub toetuse saajale märguanne e-posti teel.

Punktiga 18 täiendatakse § 19 uue lõikega 1¹. Otsus taotluse kohta tehakse taotlejale teatavaks e-keskkonnas. Üldsõnaline säte võimaldab e-keskkonnas teha teatavaks kõik

otsused, mida muuseum taotluse kohta teeb. Otsuse sisu võib olla taotluse täielik või osaline rahuldamine või rahuldamata jätmine. Silmas on peetud ka otsuseid, mida on võimalik teha pärast taotluse rahuldamist, kui otsus vaadatakse üle ja taotlus ei kuuluks enam esialgsel kujul rahuldamisele.

Punktiga 19 jäetakse § 19 lõike 5 punktist 3 ja § 20 lõike 3 punktist 3 välja tekstiosa „, aadress“. Muudatus on tingitud asjaolust, et kuivõrd toetuse kogu menetlus toimub e-keskkonnas, siis toetuse saaja füüsiline aadress ei ole enam vajalik. Vajaduse korral saab vastava teabe äriregistrist.

Punktiga 20 jäetakse määruse nr 2 6. peatüki pealkirjast välja sõnad „kasutamise leping ning“. Määruse muudatusega toetuse andmise lepingut enam ei sõlmita, kuna toetuse menetlus korraldatakse avatud taotlusvooru kaudu e-keskkonnas ning kõik konkursi tingimused on esitatud konkursitingimustes (vt punkti 11 selgitust). Toetuse taotluse esitamisega nõustub toetuse saaja kõikide konkursitingimustega, milles on sätestatud ka poolte õigused ja kohustused. Lepingu sõlmimise vajadust enam ei esine.

Punktiga 21 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 2 § 22 § 24 lõige 2. Vt punktide 11 ja 20 selgitust.

Punktiga 22 muudetakse määruse nr 2 § 25 lõigete 1 ja 2 sõnastust. Toetus makstakse toetuse saajale välja üldjuhul ühes osas 20 kalendripäeva jooksul pärast otsuse teatavaks tegemist e-keskkonnas. Kui on kokku lepitud vahearuande esitamise nõue, siis makstakse toetus toetuse saajale üldjuhul (ehk kui ei ole kokku lepitud teist väljamaksmise korda) nii, et esimene osa makstakse 20 kalendripäeva jooksul pärast otsuse teatavaks tegemist e-keskkonnas ning ülejäänud osad 20 kalendripäeva jooksul pärast vahearuande kinnitamist. Seejuures on oluline tähele panna, et vahearuande esitamise tähtaeg lepitakse samuti poolte vahel kokku.

Punktiga 23 tunnistatakse kehtetuks määruse nr 2 § 26 lõige 2. Muudatus on tingitud asjaolust, et tegevustoetust muuseum enam ei eralda. Vt punkti 1 selgitust.

Punktiga 24 muudetakse § 26 sissejuhatavat lauseosa. Vt punkti 3 selgitust.

Punktiga 25 tunnistatakse kehtetuks § 26 lõige 5. Tegevustoetuse andmist määrusega enam ei reguleerita. Vt punkti 1 selgitust.

Punktiga 26 asendatakse § 26 lõikes 6 sõna „nimekirja“ sõnaga „nimekiri“. Muudatusega parandatakse grammatikaviga.

Punktiga 27 asendatakse § 27 lõike 3 punktis 2 ja § 34 punktis 1 sõnad „toetuse kasutamise lepingule“ sõnadega „konkursitingimustele“. Vt punkti 11 selgitust.

Punktiga 28 jäetakse § 27 lõikest 4 välja sõnad „lepingus sätestatud tähtajaks“. Vt punkti 11 selgitust.

Punktiga 29 asendatakse § 27 lõike 5 punktis 3 sõna „lepingule“ sõnaga „tingimustele“. Vt punkti 11 selgitust.

Punktiga 30 muudetakse § 27 lõike 6 sõnastust. Vt punkti 17 selgitust.

Punktiga 31 muudetakse § 28 lõike 1 sõnastust. RES-i § 55¹ lõike 1 kohaselt võib riigisisese projektipõhise toetuse andja toetuse andmise otsuse osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistada ja selle olenevalt rikkumise raskusest osaliselt või täielikult tagasi nõuda, kui selgub, et toetuse saaja: 1) on toetuse taotlemise või kasutamise korral esitanud teadlikult valeandmeid, on täitnud toetuse saamise või kasutamisega seotud tingimused näiliselt ning toetuse kasutamise korral on esinenud kelmus, pettus, korruptsioon või huvide konflikt või ilmneb asjaolu, mille korral ei oleks toetuse taotlust rahuldatud; 2) ei ole täitnud toetuse väljamaksmise aluseks olevaid nõudeid; 3) ei ole täitnud toetuse saamisega seotud kohustust osaliselt või täielikult; 4) suhtes on algatatud likvideerimis- või pankrotimenetlus.

Toetuse tagasinõudmisel tuleb järgida, et RES-i § 55¹ sätestab teisigi tingimusi seoses toetuse tagasinõudmisega, mida määruses ei sätestata: tagasinõudmisest loobumise alused, viivise ja intressi arvestamine jne. RES-i §-is 55¹ sätestatud määruses üle ei korrata.

Punktiga 32 täiendatakse § 28 uue lõikega 1¹.

RES-i § 55¹ lõike 2 alusel võib RES-i § 53¹ lõikes 1 nimetatud määruses kehtestada muud tagasinõudmise alused. Käesolevas määruses on selliste alustena kehtestatud järgmised alused.

1. Toetust on kasutatud ja makstud mitteabikõlbliku kulu hüvitamiseks. Toetusest hüvitatakse vaid abikõlblikud kulud. Kui on selgunud, et toetust on kasutatud mitteabikõlblike kulude hüvitamiseks, tuleb toetus selliste kulude osas tagasi nõuda.
2. Abikõlblike kulude maksumus kujunes planeeritust väiksemaks. RES-i § 55 lõike 3 kohaselt kohustub riigisisese projektipõhise toetuse saaja kandma toetuse kasutamata jäägi andjale tagasi. Jäägi tagasi kandmata jätmise korral nõuab toetuse andja selle toetuse saajalt tagasi. Seetõttu nimetatakse eelnõukohase § 28 lõikes 1¹ toetuse tagasinõudmise alusena ka olukorda, kus toetuse saaja ei ole tagastanud ettemakse kasutamise jääki.
3. Kuludokumente on kasutatud muu toetuse kuludokumendina. Kui toetuse saaja on kuludokumente kasutanud muu toetuse kuludokumendina, on alust arvata, et saadud toetust ei ole kasutatud sihipäraselt, mis annab aluse toetuse tagasinõudmiseks.
4. Aruanne ei ole esitatud tähtajaks. Kui toetuse saaja ei ole aruannet tähtajaks esitanud, annab toetuse andja selle esitamiseks täiendava tähtaja, kuid kui ka selle jooksul aruannet ei esitata, puudub toetuse andjal võimalus saada ülevaadet toetuse sihipärase kasutamise kohta ning seetõttu tuleb see tagasi nõuda.

Punktiga 33 asendatakse § 28 lõikes 5 sõna „kolme“ sõnaga „nelja“. 29. detsembril 2025 jõustunud RES-i muudatusega sätestati kõigile ühtne toetuse tagasinõude esitamise tähtaeg. Selleks on neli aastat alatest toetuse maksmise otsuse tegemise päevast. Kui selline otsus on tehtud, on toetuse saajal aega otsuse saamisest 60 päeva, et toetus tagasi maksta. Kui ta seda ei tee ja tähtaega ei ole pikendatud, siis lisanduvad tagasinõutavale summale viivised ja intressid (ajutamise korral).

Punktiga 34 muudetakse § 31 punkti 1 sõnastust. Kuivõrd toetuse andmisel ei sõlmita enam lepingut, milles sätestati kõik poolte õigused ning kohustused, vaid määruse muudatuse tulemusel on kõik vastavad tingimused reguleeritud konkursitingimustes, siis on vajalik määrusesse lisada toetuse saaja kohustusena toetuse kasutamine ka vastavalt konkursitingimustele. Toetuse taotlust esitades nõustub toetuse saaja kõikide konkursitingimustes toodud konkursi tingimustega, sh poolte õiguste ja kohustustega.

Punktiga 35 täiendatakse § 32 punkti 1 ja § 33 punkti 4 pärast sõnu „õigusaktides või“ sõnadega „konkursitingimustes ja“. Vt punkti 34 selgitust.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga ei võeta üle ega rakendata Euroopa Liidu õigust. Eelnõu on kooskõlas Euroopa Komisjoni määrusega (EL) 2023/2831 (milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes) (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023).

4. Määruse mõjud

Määrusel ei ole sotsiaalset (sealhulgas demograafilist) mõju; mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, mõju majandusele, mõju elu- ja looduskeskkonnale ega mõju regionaalarengule.

Eelnõuga nähakse ette võimalus, et toetuse taotlusi saaks esitada ja menetleda e-keskkonnas. Kavandatava muudatuse põhieesmärk on lihtsustada toetuste taotluste esitamist ja menetlemist. Konkursside korraldamine e-keskkonna kaudu lihtsustab oluliselt toetuse taotlejate jaoks taotluse esitamist ja muuseumi jaoks toetuste menetlemist, sest see koondab kogu menetlusinfo ühte keskkonda. Seega väheneb nii isikute halduskoormus kui ka muuseumi töökoormus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ja toetuste menetlemise infosüsteemi kasutusele võtmisega muuseumil eraldi kulu ei teki, vaid kasutustasu on arvestatud Kaitseministeeriumi eelarvesse, mis valitsemisala üleselt on ligikaudu 10 000 eurot aastas.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Sõjamuuseum-Laidoneri Muuseumile.